

تحلیل توصیفی تصاویر کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی براساس معیار فن تاکید

افسانه تجری^۱، رضاشیرازی^۲، مائده قرائی^۳، فاطمه ابراهیمی فرد^۴

^۱دانشجوی کارشناسی ناپیوسته آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی علی اباد کتول

^۲کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دبیر ریاضی ومدرس دانشگاه فرهنگیان استان گلستان

^۳دانشجوی کارشناسی ناپیوسته آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی علی اباد کتول

^۴دانشجوی کارشناسی ناپیوسته آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی علی اباد کتول

چکیده

هدف این پژوهش تحلیل محتوای تصاویر علوم تجربی دوره اول ابتدایی است. که با روش تحلیل محتوای توصیفی بررسی میزان دارا بودن فن تاکید تصاویر در کتاب درسی علوم تجربی اول ابتدایی انجام یافته است. روش شمارش این تحلیل، فراوانی ها و وجود یا عدم وجود است. جامعه آماری پژوهش، کتاب علوم تجربی اول ابتدایی می باشد و نمونه شامل: تصاویر به ترتیب از فصل اول تا فصل چهاردهم کتاب علوم اول ابتدایی می باشد. کتاب درسی مهمترین مرجع برای بررسی و تحلیل داده های آموزشی است پس میتوان با شناخت و تجزیه ی اهداف کتاب درسی به اصلاح و بهبود سیستم یاد دهی یادگیری کمک کرد. در پایه اول دبستان با توجه به اینکه دانش آموزان در محیطی جدید قرار میگیرند تلاش بر آن است که تجربه خوبی از فضای آموزشی و مدرسه برای آنان شکل گیرد بنابراین توجه به برانگیختن عواطف و توجه به حیطه ی روانی حرکتی مهم خواهد بود. تحلیل محتوای آموزشی به معلمان دانشجویان و فعالان حوزه تعلیم و تربیت کمک خواهد کرد تا با آگاهی بیشتر در جهت آموزش مؤثرگام بردارند. البته می توان از روش های دیگری نیز برای بهبود فرآیند تدریس استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: برنامه درسی، کتاب درسی، تحلیل محتوا، تحلیل محتوای ارتباطی، فن تأکید، کتاب علوم تجربی اول ابتدایی

مقدمه:

امروزه نظام آموزشی به عنوان یک ابزار مهم و اساسی در رشد و توسعه همه جانبه کشور ها شناخته می شود. بنابراین رشد، تحول، اصلاح و بهبود کمی و کیفی آن، از جمله مباحث بسیار مهم هر کشور است. دوره ابتدایی از جمله مهم ترین دوره های نظام آموزشی است، زیرا زمینه شکل گیری شخصیت و رشد همه جانبه افراد در آن فراهم گردیده و مناسب ترین فرصت برای تحصیل و یادگیری و رشد استعداد های کودک است. اگر کودک در این سن مهارت های لازم را نیاموزند، فرصت جبران آن در مراحل بعدی رشد بسیار مشکل خواهد بود (بحرینی و همکاران، ۱۳۵۰)

تحلیل محتوا شیوه ای از پژوهش است که در این شیوه محقق به تشریح و بیان کمی، منظم و عینی محتوای آشکار پیام می پردازد. یکی از کاربردهای تحلیل محتوا، مطالعه و تحلیل اثرات محتوای درسی بر میزان تحقق اهداف اساسی شناختی، عاطفی و مهارتی آموزش و پرورش تاکید دارد. اهداف آموزش و پرورش بر اساس اصول کلی رشد همه جانبه دانش آموزان و تامین نیازهای اشتغال جامعه و به طور کلی دستیابی به انسان مطلوب، را تعیین نموده است. محتوای درسی در حقیقت پل ارتباط دهنده این اهداف با نیازهای واقعی است و وظیفه فراهم سازی فرصت های یادگیری و رشد دانش آموزان را بر عهده دارد. لذا مطالعه و تعیین میزان موفقیت برنامه درسی در نیل به اهداف از مهم ترین دغدغه های تحلیل گران متون درسی است (حسن مرادی، ۱۳۹۹)

همچنین دوره ابتدایی بعنوان یکی از مهمترین دوره های نظام آموزشی است. تعداد زیاد کودکان تحت پوشش، نقش زیر بنایی داشتن برای نظام آموزش و پرورش کشور و ویژگیهای کودکان دوره ابتدایی می تواند از عوامل اهمیت دوره ابتدایی بحساب آید با توجه به مباحث سه گانه مطرح شده یعنی اهمیت کتابهای درسی در نظام آموزش و پرورش کشور ایران و تاکید بر آموزش دروس پایه همچون خواندن، نوشتن، حساب کردن و علوم تجربی و همچنین اهمیت دوره ابتدایی می توان گفت که تحقیق حاضر به دلیل توجه به بکارگیری اصول طراحی در تصاویر کتاب درسی علوم تجربی دوره ابتدایی از اهمیت خاصی برخوردار می شود. این درحالیست که تصاویر و نقاشی ها در کتابهای دوره ابتدایی نقش بسزایی دارند بطوری که موجب کسب دانش و اطلاعات، پرورش مهارت های ذهنی، عملی و بینش دانش آموزان را فراهم می کند (موسوی، ۱۳۷۶)، و موجب حفظ و یادآوری سریع شده و بطور کلی موجب یادآوردن تجارب می شوند (رشید پور، ۱۳۵۰).

بررسی چگونگی استفاده از تکنیکهای اصل تاکید در طراحی تصاویر کتابهای درسی دوره ابتدایی می تواند تبیین کننده میزان کارایی این کتاب ها در تحقق اهداف نظام آموزشی کشور باشد. تحقیقاتی در رابطه با تصاویر کتابهای درسی دوره ابتدایی انجام شده است.

تحلیل محتوای توصیفی، به تبیین ویژگی های محتوای آشکار کتاب درسی می پردازد. در پژوهشی با هدف تحلیل محتوای کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی به منظور غنی سازی محتوای این کتاب درسی برای رشد و یادگیری مهارت های پژوهشی و اکتشافی در دانش آموزان که از روش تحلیل محتوا به شکل تجزیه و تحلیل کمی روی چهارده فصل استفاده گردید در بررسی محور فن تاکید تصاویر، دریافت شد که تصاویر از میزان فن تاکید بسیار کمی برخوردار است.

طراحان کتاب های درسی به منظور افزایش کارآمدی این رسانه و بهبود ارتقای توان ارتباطی آن با مخاطبان از دستاوردهای هنرمندان و طراحان گرافیکی استفاده می نمایند. طراحی کتاب های درسی براساس اصول و مبانی هنری و خلاقیت و مهارت تصویرگران این امکان را فراهم می نماید که محتوا و متن کتاب را به گونه ای چشم نواز و زیبا در هم بیاریند تا فهم و

تأثیرگذاری آن را در کوتاه ترین زمان مقدور سازند. در کتاب های درسی از رسانه های ترسیمی (عکس و تصویر) برای ارائه پیام به صورت روشن و فشرده استفاده می شود.

عکس؛

بازتاب نمونه واقعی موضوع به روی کاغذ است که با دوربین عکاسی گرفته می شود. عکس های موجود در کتاب های درسی به دو صورت اصلی و کپی شده هستند.

تصویر؛

رسانه دیداری غیرشفاف و دو بعدی است که از روی عکس افراد، اماکن و اشیاء نسخه برداری میشود. از تصاویر به عنوان عنصری جهت افزایش توان یادگیری مخاطبان می توان بهره گرفت. زیرا درک دنیای فراتر از محیط زندگی فراگیر تنها از طریق عکس و تصویر میسر است. اکثر تصاویر در کنار متن مربوطه طراحی می شود تا تأثیر بیشتری بر مخاطبان برجا گذارد و فراگیر تسلط و آشنایی بیشتری به اطلاعات و موضوع متن پیدا کند. محل قرار گرفتن تصاویر در صفحه باید در جایی تعبیه شود تا تمامی قسمت های آن به راحتی دیده شود. نام و شماره تصویر در تصویر با قلمی کوچکتر از متن قرار می گیرد. استفاده از تصویر در کتاب های آموزشی مبتنی بر رعایت دو دسته اصول متمایز و مکمل است.

از یک سو رعایت اصول طراحی همچون توازن، تضاد، تأکید، وحدت، هماهنگی و کادر بندی جهت ایجاد تناسب و زیبایی متن کتاب و از سوی دیگر تلفیق اصول مذکور با معیار هایی که موجب تقویت و تثبیت یادگیری می شود. برخی از مهم ترین این اصول را می توان به شرح زیر برشمرد:

- ۱- تناسب تصویر با محتوای کتاب و عنوان درس؛
- ۲- تناسب با درک و فهم فراگیران؛
- ۳- رعایت سادگی (عدم پیچیدگی) و حذف اجزای غیر مهم؛
- ۴- گروه بندی اجزاء و قسمت های مختلف تصویر؛
- ۵- برجسته کردن اجزای مهم تر نسبت به سایر قسمت ها؛
- ۶- قرار گرفتن تصویر در پیش زمینه ای مشخص و در مجاورت متن؛
- ۷- تأکید متن بر استفاده از تصاویر؛
- ۸- به کارگیری علائم و نمادهای مختلف جهت سازماندهی اجزاء تصویر نظیر ارتباط؛ طبقه بندی، مراحل، تأثیرگذاری و تأثیر پذیری و....

استفاده از تصویر به عنوان یک بخش ضروری و مهم در کتاب درسی است. آمار ها نشان می دهد که میزان تصاویر مندرج در کتاب های دوره ابتدایی نزدیک به ۱۰٪ فضای کل کتاب را در گرفته. این نسبت به ترتیب از سال های پنجم و سپس در دوره های تحصیلی بالاتر کاهش می یابد. استفاده از تصویر فواید و محاسن زیادی به دنبال دارد. در زیر به چند نمونه از آن اشاره می شود:

- ۱- ایجاد انگیزه و جلب توجه و دقت به مطالعه متن؛
- ۲- افزایش جذابیت مطالب خواندنی؛

- ۳- افزایش یادگیری و تسهیل یادآوری؛
- ۴- کمک به مطالعه متن به ویژه جزئیات؛
- ۵- تقویت سواد و دانش دیداری فراگیر؛
- ۶- نمایش نکات فنی، روش ها و شیوه به کاربردن وسایل و تجهیزات؛
- ۷- انتقال مفاهیم بصری، مکانی و حجمی؛
- ۸- کاهش زمان لازم جهت مطالعه متن؛
- ۹- کاهش خستگی و کسالت حین مطالعه؛
- ۱۰- کاهش محدودیت در نمایش نمونه های واقعی پدیده ها، وسایل و اشیای خاص. (هادی دهانی، ۱۳۹۶)

روش تحقیق:

اجرای هر تحلیل محتوا نیازمند طراحی نظام رمزگذار است رمزگذاری، فرآیندی مهم در تحلیل محتواست که به موجب آن، اطلاعات خام به طور منظم تغییر شکل یافته و به واحدهایی برای توصیف دقیق ویژگی های محتوا تبدیل می شود (هولستی، ۱۹۶۵). طراحی نظام رمز گذاری شامل مرحله یعنی تعیین "طبقه بندی، واحد ثبت و روش شمارش" است. در این پژوهش دو طبقه بندی صورت گرفته، در طبقه بندی اول تصاویر کتابهای جامعه آماری به دو گروه «بدون فن تأکید» و «با فن تأکید» تقسیم شده اند. تصاویری در گروه "با فن تأکید" قرار دارند که حداقل یکی از فنون پنجگانه اصل تأکید در طراحی آنها استفاده شده است. در گروه "بدون فن تأکید"، تصاویری قرار داده شدند که در طراحی آنها هیچکدام از فنون اصل تأکید استفاده نشده است. در طبقه بندی دوم تصاویر دارای فن تأکید، در پنج طبقه، براساس فن تأکید بکار گرفته شده، طبقه بندی شدند طبقات عبارتند از تصاویر دارای فن: "تفاوت در اندازه، شکل قاب، رنگ متفاوت، نوشته و علائم ویژه".

واحد ثبت، یعنی بخش قابل شمارش محتوا که در فرآیند تحقیق مورد شمارش قرار می گیرد واحد ثبت در این تحقیق "قطعه تصویر" می باشد. تصاویر نیز شامل نقاشی و عکس است. همچنین روش شمارش در این تحقیق، روش شمارش فراوانی ها است. بنابراین بدون توجه به اندازه، رنگ بندی و مکان قرار گرفتن تصویر، هر تصویر یک بار شمارش شده و در طبقه خاص خود قرار گرفته است. جامعه آماری پژوهش حاضر، کتاب درسی علوم پایه اول ابتدایی چاپ یازدهم سال ۱۴۰۰ می باشد.

به منظور جمع آوری اطلاعات جداولی توسط محقق ساخته شد که اطلاعات مربوط به پژوهش در آن جداول جمع آوری گردید. ستون های افقی این جداول فضایی برای گرد آوری اطلاعات مربوط به تک تک تصاویر می باشد. این اطلاعات شامل تعیین تصاویر دارای تأکید و بدون تأکید، همچنین نوع فن تأکید به کار رفته در تصاویر است.

تصویر دارای فن تأکید، تصویری است که حداقل یکی از فنون پنجگانه اصل تأکید در طراحی آن بکار رفته باشد، همچنین تصاویر دارای هر کدام از فنون تأکید به شرح زیر تعریف گردید.

۱. تصاویر دارای فن رنگ متفاوت: تصاویری که جزء یا عنصر مورد تأکید با رنگ ویژه ای مشخص شده است.
- ۲- تصاویر دارای فن نوشته: نوشته در داخل تصاویر و یا بصورت زیر نویس می تواند نشانگر تأکید بر روی جزء یا عنصر و یا پیام خاصی از تصویر باشد.
- ۳- تصاویر دارای علائم ویژه: گاهی اوقات علائم ویژه ای از جمله، پیکان، رسم اشکال هندسی ریاضی، اشاره دست توسط شخصی در تصویر بعنوان فنی برای تأکید بر جزء یا عنصر و یا پیام خاصی در نظر گرفته می شود.

- ۴- تصاویر دارای فن تفاوت در اندازه: تصاویری که یک جز مورد تاکید از نظر اندازه، بزرگتر از سایر اجزای تصویر است.
- ۵- تصاویر دارای فن شکل قاب متفاوت: گاهی اوقات جزء یا عنصری از تصویر که مورد تأکید است در قاب متفاوتی از قاب عناصر و اجزای دیگر قرار می گیرد.

یافته ها:

در بررسی تصاویر کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی، ملاحظه می شود که از مجموع ۲۳۵ تصویر در کل کتاب، که از این تعداد ۱۷۰ تصویر بدون فن تاکید، و ۶۵ تصویر دیگر، با فن تاکید، تشخیص داده شده است.

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی ها

فن تاکید ندارد	فن تاکید دارد					تصویر	فصل ها
	۵	۴	۳	۲	۱		
			✓			۱	اول
				✓		۲	
			✓			۳	
			✓			۴	
✓						۵	
✓						۶	
		✓				۷	
✓						۸	دوم
	✓					۹	
✓						۱۰	
			✓			۱۱	
✓						۱۲	
✓						۱۳	
✓						۱۴	
✓						۱۵	
		✓				۱۶	
✓						۱۷	
✓						۱۸	سوم
✓						۱۹	
✓						۲۰	
✓						۲۱	
✓						۲۲	

✓						۲۳	چهارم
				✓		۲۴	
✓						۲۵	
✓						۲۶	
			✓			۲۷	
✓						۲۸	
✓						۲۹	
✓						۳۰	
✓						۳۱	
✓						۳۲	
✓						۳۳	
✓						۳۴	
✓						۳۵	
✓						۳۶	
					✓	۳۷	
✓						۳۸	
✓						۳۹	
			✓			۴۰	
			✓			۴۱	
			✓			۴۲	
✓						۴۳	
✓						۴۴	
✓						۴۵	
✓						۴۶	
✓						۴۷	
			✓			۴۸	
✓						۴۹	
✓						۵۰	
✓						۵۱	
			✓			۵۲	
			✓			۵۳	
✓						۵۴	

✓						۵۵	
✓						۵۶	
✓						۵۷	
		✓				۵۸	
			✓			۵۹	
✓						۶۰	
					✓	۶۱	
✓						۶۲	
✓						۶۳	
					✓	۶۴	
✓						۶۵	
✓						۶۶	
			✓			۶۷	
✓						۶۸	
✓						۶۹	
✓						۷۰	
		✓				۷۱	پنجم
✓						۷۲	
			✓			۷۳	
✓						۷۴	
		✓				۷۵	
✓						۷۶	
		✓				۷۷	
		✓				۷۸	
✓						۷۹	
✓						۸۰	
✓						۸۱	
✓						۸۲	
✓						۸۳	
		✓				۸۴	
		✓				۸۵	
		✓				۸۶	

✓						۸۷	
✓						۸۸	
✓						۸۹	
✓						۹۰	
				✓		۹۱	
✓						۹۲	
✓						۹۳	
✓						۹۴	
✓						۹۵	
✓						۹۶	ششم
✓						۹۷	
✓						۹۸	
✓						۹۹	
✓						۱۰۰	
✓						۱۰۱	
					✓	۱۰۲	
			✓			۱۰۳	
✓						۱۰۴	
✓						۱۰۵	
✓						۱۰۶	
✓						۱۰۷	
✓						۱۰۸	
✓						۱۰۹	
				✓		۱۱۰	
	✓					۱۱۱	
✓						۱۱۲	
✓						۱۱۳	هفتم
✓						۱۱۴	
✓						۱۱۵	
✓						۱۱۶	
		✓				۱۱۷	
✓						۱۱۸	

✓						۱۱۹	
✓						۱۲۰	
	✓					۱۲۱	
✓						۱۲۲	
✓						۱۲۳	
✓						۱۲۴	
✓						۱۲۵	
✓						۱۲۶	
		✓				۱۲۷	
✓						۱۲۸	
✓						۱۲۹	
✓						۱۳۰	
✓						۱۳۱	
		✓				۱۳۲	
✓						۱۳۳	
✓						۱۳۴	
✓						۱۳۵	
✓						۱۳۶	
✓						۱۳۷	
		✓				۱۳۸	
✓						۱۳۹	
✓						۱۴۰	
					✓	۱۴۱	هشتم
✓						۱۴۲	
✓						۱۴۳	نهم
✓						۱۴۴	
			✓			۱۴۵	
✓						۱۴۶	
			✓			۱۴۷	
					✓	۱۴۸	
		✓				۱۴۹	
✓						۱۵۰	

					✓	۱۵۱	
✓						۱۵۲	
		✓				۱۵۳	
✓						۱۵۴	
✓						۱۵۵	دهم
✓						۱۵۶	
✓						۱۵۷	
✓						۱۵۸	
✓						۱۵۹	
✓						۱۶۰	
✓						۱۶۱	
✓						۱۶۲	
✓						۱۶۳	
✓						۱۶۴	
✓						۱۶۵	
✓						۱۶۶	
✓						۱۶۷	
✓						۱۶۸	
✓						۱۶۹	
✓						۱۷۰	
✓						۱۷۱	یازدهم
✓						۱۷۲	
					✓	۱۷۳	
✓						۱۷۴	
			✓			۱۷۵	
✓						۱۷۶	
✓						۱۷۷	
✓						۱۷۸	
			✓			۱۷۹	
✓						۱۸۰	
					✓	۱۸۱	
✓						۱۸۲	

✓						۱۸۳	
✓						۱۸۴	
✓						۱۸۵	
	✓					۱۸۶	
✓						۱۸۷	
			✓			۱۸۸	
			✓			۱۸۹	
				✓		۱۹۰	
✓						۱۹۱	
✓						۱۹۲	
✓						۱۹۳	
✓						۱۹۴	
✓						۱۹۵	
✓						۱۹۶	
✓						۱۹۷	
	✓					۱۹۸	دوازدهم
✓						۱۹۹	
✓						۲۰۰	
✓						۲۰۱	
✓						۲۰۲	
✓						۲۰۳	
✓						۲۰۴	
✓						۲۰۵	
			✓			۲۰۶	
	✓					۲۰۷	
✓						۲۰۸	
✓						۲۰۹	
✓						۲۱۰	
✓						۲۱۱	
	✓					۲۱۲	
		✓				۲۱۳	
✓						۲۱۴	

✓						۲۱۵	
✓						۲۱۶	
✓						۲۱۷	
✓						۲۱۸	
✓						۲۱۹	
✓						۲۲۰	
✓						۲۲۱	سیزدهم
✓						۲۲۲	
			✓			۲۲۳	
✓						۲۲۴	
			✓			۲۲۵	
✓						۲۲۶	
✓						۲۲۷	
✓						۲۲۸	
				✓		۲۲۹	
✓						۲۳۰	
✓						۲۳۱	
			✓			۲۳۲	
✓						۲۳۳	
	✓					۲۳۴	
✓						۲۳۵	

در این جدول به ترتیب کلیه عکس های هر فصل مورد بررسی قرار گرفت، و طبق شاخص های موردنظر علامت گذاری گردید. پس از شمارش تعداد فراوانی های هر داده، در جدول زیر درصد ها محاسبه شد.

جدول شماره ۲ توزیع درصدها

جمع کل	ندارد	دارد					محاسبات	فصل ها
		۵	۴	۳	۲	۱		
۸	۳	۰	۱	۳	۱	۰	جمع	اول
۶۲.۵٪	۳۷.۵٪	۰٪	۱۲.۵٪	۳۷.۵٪	۱۲.۵٪	۰٪	درصد	
۹	۶	۱	۱	۱	۰	۰	جمع	دوم

۳۳.۳۳٪	۶۶.۶۶٪	۱۱.۱۱٪	۱۱.۱۱٪	۱۱.۱۱٪	۰٪	۰٪	درصد	
۲۰	۱۷	۰	۰	۱	۱	۱	جمع	سوم
۱۵٪	۸۵٪	۰٪	۰٪	۵٪	۵٪	۵٪	درصد	
۳۳	۲۲	۰	۱	۸	۰	۲	جمع	چهارم
۳۳.۳۳٪	۶۶.۶۶٪	۰٪	۳.۰۳٪	۲۴.۲۴٪	۰٪	۶.۰۶	درصد	
۲۵	۱۶	۰	۷	۱	۱	۰	جمع	پنجم
۳۶٪	۶۴٪	۰٪	۲۸٪	۴٪	۴٪	۰٪	درصد	
۱۷	۱۳	۱	۰	۱	۱	۱	جمع	ششم
۲۳.۵۲٪	۷۶.۴۷٪	۵.۸۸٪	۰٪	۵.۸۸٪	۵.۸۸٪	۵.۸۸٪	درصد	
۲۸	۲۳	۱	۴	۰	۰	۰	جمع	هفتم
۱۷.۸۵٪	۸۲.۱۴٪	۳.۵۷٪	۱۴.۲۸٪	۰٪	۰٪	۰٪	درصد	
۲	۱	۰	۰	۰	۰	۱	جمع	هشتم
۵۰٪	۵۰٪	۰٪	۰٪	۰٪	۰٪	۵۰٪	درصد	
۱۲	۶	۰	۲	۲	۰	۲	جمع	نهم
۵۰٪	۵۰٪	۰٪	۱۶.۶۶٪	۱۶.۶۶٪	۰٪	۱۶.۶۶٪	درصد	
۱۶	۱۶	۰	۰	۰	۰	۰	جمع	دهم
۱۰۰٪	۱۰۰٪	۰٪	۰٪	۰٪	۰٪	۰٪	درصد	
۲۷	۱۹	۱	۰	۴	۱	۲	جمع	یازدهم
۲۹.۶٪	۷۰.۳۷٪	۳.۷۰٪	۰٪	۱۴.۸۱٪	۳.۷۰٪	۷.۴۰٪	درصد	
۲۳	۱۸	۳	۱	۱	۰	۰	جمع	دوازدهم
۲۱.۷۳٪	۷۷.۲۶٪	۱۳.۰۴٪	۴.۳۴٪	۴.۳۴٪	۰٪	۰٪	درصد	
۱۲	۸	۰	۰	۳	۱	۰	جمع	سیزدهم
۳۳.۳۳٪	۶۶.۶۶٪	۰٪	۰٪	۲۵٪	۸.۳۳٪	۰٪	درصد	
۳	۲	۱	۰	۰	۰	۰	جمع	چهاردهم
۳۳.۳۳٪	۶۶.۶۶٪	۳۳.۳۳٪	۰٪	۰٪	۰٪	۰٪	درصد	

در مندرجات جدول شماره ۲ بر اساس جدول شماره ۱ کتاب علوم پایه اول ابتدایی دارای ۲۳۵ تصویر می باشد که در طراحی ۶۵ تصویر آن یعنی ۲۷ درصد، حداقل یکی از فنون تأکید بکار گرفته شده است و در طراحی ۱۷۰ تصویر یعنی ۷۳ درصد فنون تأکید بکار گرفته نشده است.

هم چنین هر فصل نیز بطور جداگانه مورد بررسی قرار گرفته و درصد هریک از داده ها محاسبه گردیده است.

جدول شماره ۳: یافته های نهایی

فن تاکید	۱	۲	۳	۴	۵
تعداد	۹	۶	۲۵	۱۷	۸
درصد	۳.۸۲٪	۲.۵۵٪	۱۰.۶۳٪	۷.۲۳٪	۳.۴٪

طبق جدول بالا از فن تاکید شماره ۱ (رنگ متفاوت) ۳.۸۲٪، شماره ۲ (نوشته) ۲.۵۵٪، شماره ۳ (علائم ویژه) ۱۰.۶۳٪، شماره ۴ (تفاوت در اندازه) ۷.۲۳٪، شماره ۵ (شکل قاب متفاوت) ۳.۴٪ در کل کتاب استفاده شده است.

نتیجه گیری:

با توجه به یافته های به دست آمده می توان بیان کرد که میزان دارا بودن تصاویر با فن تاکید ۲۷.۶۶٪ و ۷۲.۳۴٪ فن تاکید ندارد. در کتاب علوم تجربی پایه اول دبستان از فن تاکید علائم ویژه بیشترین استفاده و از فن تاکید نوع نوشته کمترین استفاده شده است. و کمتر می تواند در ایجاد و پرورش خلاقیت در یادگیرندگان مؤثر باشد. پس معلمان باید با شناسایی تصاویر ناهماهنگ، پیام اصلی آنها را برای دانش آموزان مشخص نمایند.

پیشنهادات:

بر اساس پژوهش های انجام گرفته در کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی از فن تاکید در تصاویر بسیار کم استفاده شده است. با توجه به این نکته که در پایه اول ابتدایی فراگیران توانایی خواندن کمتری دارند بهتر است از فنون تاکید بیشتری در تصاویر استفاده گردد. تا توجه دانش آموزان به مفهوم محتوای بکار رفته در هر درس افزایش یابد و میزان بازدهی انتقال مطالب توسط معلم موثرتر باشد. در نتیجه دریافت مطالب توسط یادگیرندگان آسان تر خواهد شد.

منابع:

- ۱- کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی سال ۱۴۰۰ چاپ یازدهم
- ۲- زهره حمزه لو، زهرا عباسیان (اردیبهشت ۱۴۰۱). مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش سال پنجم شماره ۴۷
- ۳- بحرینی بروجنی، مجید و همکاران (۱۳۹۳) بررسی میزان رعایت اصول علمی تدوین محتوادر درس تفکر و پژوهش پایه ششم، سال نهم، شماره ۲
- ۴- حسن مرادی، نرگس (۱۳۹۹). تحلیل محتوای کتاب درسی. تهران: انتشارات آبیژ
- ۵- نوریان، محمد، ۱۳۸۱. راهنمای عملی تحلیل محتوای کمی و کیفی کتابهای درسی دوره ابتدایی. تهران: نشر شورا، خجستگان، چاپ دوم.
- ۶- موسوی (۱۳۷۶)، رشید پور (۱۳۵۰)، هولستی (۱۳۶۵). گروه بررسی محتوای آموزشی پرورشی اداره کل. (آبان ۱۳۸۹)